

УДК 37.091.33

Т. В. Салуха,
вчитель образотворчого мистецтва та художньої культури Володимир-Волинської
ЗОШ I–III ст. № 5 Володимир-Волинської міської ради Волинської області

Використання різноманітних методів для активації пізнавальної діяльності учнів*

Метод проектів, проблемно-пошуковий, дослідницький та інші методи дають чималий ефект у навчанні, зокрема під час позашкільних заходів із художньої культури. Описано участь учнів у проекті «Діалог культур. Країни Європи».

Ключові слова: метод, проект, конференція.

Салуха Т. В. Использование разнообразных методов для активации познавательной деятельности учащихся.

Метод проектов, проблемно-поисковый, исследовательский и другие методы дают немалый эффект в обучении, в частности во время внешкольных мероприятий по художественной культуре. Описано участие учеников в проекте «Диалог культур. Страны Европы».

Ключевые слова: метод, проект, конференция.

Salukha T. V. Use of Various Methods for Activation of Informative Activity of Pupils.

Method of projects, problem and search method, research method and others give a considerable effect in training, in particular during out-of-school actions for art culture. Participation of pupils in the project „Dialogue of Cultures. Countries of Europe” is described.

Key words: method, project, conference.

Постановка проблеми. Оскільки основною діяльністю школяра є навчання, то лише за допомогою раціональних методів відбувається засвоєння знань, умінь та навичок, а також формування світогляду, розвиток здібностей, реалізація навчальної, виховної та розвивальної функцій. Від методів навчання значною мірою залежить розвиток учнів, якість засвоєння ними знань і набуття навичок самостійної роботи.

Методів, прийомів та способів навчання в сучасній педагогіці є чимало. Їх розробляли та впроваджували в життя всесвітньовідомі педагоги: Василь Сухомлинський, Григорій Ващенко («загальні методи навчання»), Антон Макаренко (метод трудового навчання) та ін. Найбільш уживаними на практиці є такі: наочності, бесіди, розповіді, пояснення, роз'яснення. Але сьогодні на перше місце виходять проблемні, дослідницькі, частково-пошукові та проблемно-пошукові методи. Одне з важливих місць займає метод проектів – система навчання, за якої учні здобувають знання та вміння у процесі планування й виконання поступово ускладнених практичних завдань (проектів).

Виклад основного матеріалу. Суть методу – розвивати особистість у процесі свідомої мотивованої індивідуальної діяльності в групах для роз'яснення спільного завдання. Основою методу є виконання різних навчальних і творчих проектних завдань,

тематику яких розробляє вчитель із врахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів.

Робота над навчальним проектом передбачає розв'язання проблемних ситуацій, що потребує від учасників освітнього процесу пошукових зусиль, спрямованих на розроблення оптимальних шляхів його реалізації, публічний захист та аналіз підсумків. Захист проектів – це практичний шлях здобуття навчального й соціального досвіду, активного включення в реалізацію життєвих планів особистості.

У роботі над проектами слід дотримуватися таких вимог:

- проект виконується на визначеному обсязі теоретичних знань;
- теми проектів розробляє вчитель;
- термін виконання проектів залежить від змісту, мети, завдання;
- виконане завдання представляється у творчій формі.

Свого часу в дидактиці було розроблено та виділено методи, які спеціально спрямовані на підсилення розвивального впливу навчання, серед них – проблемно-пошукові (М. І. Махмутов, І. Я. Лернер, А. М. Матюшкін), що передбачають створення вчителем проблемних ситуацій, активне їх обдумування учнями і на цій основі їх самостійне просування у засвоєнні нових знань.

* Додатки – на CD цього номера.

При використанні проблемно-пошукових методів навчання вчитель використовує такі прийоми: створює проблемну ситуацію (ставить питання, пропонує задачу, експериментальне завдання), організовує колективне обговорення можливих підходів до рішення проблемної ситуації, стимулює висування гіпотез і обов'язково керує цим процесом на всіх етапах.

Проблемно-пошукові методи в навчанні застосовуються здебільшого з метою розвитку навиків творчої навчально-пізнавальної діяльності, сприяють більш осмисленому і самостійному оволодінню знаннями. Особливо ефективно застосовуються в тих випадках, коли в учнів сформовано культуру пізнавальної діяльності, інтересів і здібностей, а також глибокі й міцні знання.

Метод проблемного викладу є перехідним від виконавської до творчої діяльності та має такі характерні ознаки:

- 1) знання учням у «готовому» вигляді не пропонуються;
- 2) учитель показує шлях дослідження проблеми, можливий її розв'язок від початку до кінця;
- 3) учні спостерігають за процесом роздумів учителя, навчаються розв'язувати проблемні завдання та вирішують проблему самостійно.

Проблемно-пошукові та дослідницькі методи навчання активізують пізнавальну діяльність учнів, але вимагають тривалого часу, специфічних умов, високої педагогічної кваліфікації.

Можливо, саме тому учням і цікаві такі методи навчання, бо вони мають можливість працювати самостійно. Вчитель буде навчально-виховний процес на довірі, де і набувають сили ці методи.

Адже дуже важливо довіряти своїм вихованцям самим розв'язувати проблемні питання, робити дослідження, пошуки, випробовувати різні варіанти, відчувати себе дорослими. (Але, разом з тим, не можна стояти осторонь. Варто слідкувати за процесом здобуття знань учнів та спрямовувати їх у правильне русло). Ще Дж. Бруннер говорив про пізнання світу шляхом власних відкриттів. І саме тут мають місце дослідницький та проблемно-пошуковий методи навчання.

Використовуючи їх на практиці, бачу, що учням подобається робити дослідження. Вони за допомогою сучасних технологій створюють мультимедійні презентації, відеофільми, проекти тощо. Це дає можливість творчо працювати, розвиватися, самовдосконалюватись, самим вирішувати поставлені проблеми шляхом творчих пошуків, аналізу й синтезу інформації. Такі методи та форми роботи використовують у процесі вивчення предметів художньо-естетичного циклу, зокрема художньої культури, оскільки годин на засвоєння навчального матеріалу відведено дуже мало (особливо в 10–11 класах), а обсяг досить великий.

Для заохочення учнів варто шукати різноманітні творчі проекти та бути їх учасниками. Саме в такій

конференції ми взяли участь. Це захоплює дітей, підносить, стимулює. Зокрема, проект «Діалог культур. Країни Європи» на базі університету КРОК у м. Києві – непоганий стимул відвідати столицю, побувати на міжнародній конференції, познайомитися з київськими школярами та студентами, послами інших країн та обмінятися досвідом.

У цьому проекті учням пропонувалася на вибір країна для вивчення, конкретніше – культурні пам'ятки країн Європи, які знаходяться під охороною ЮНЕСКО. Діти мали змогу ознайомитися з державами, які обрали, їх культурою, територією та пам'ятками. Така робота згуртувала дітей (оскільки працювали вони в групах), розширила їх кругозір. Учні дізналися багато нового про архітектурні об'єкти, стилі, історію спорудження найвідоміших культурних пам'яток світового значення. Створили на основі опрацьованих матеріалів мультимедійні презентації та творчо представили на конференції. Також вони мали змогу переглянути проекти інших учасників, дізнатися для себе багато нового, цікавого та корисного. Інформація, яку отримали учасники заходу, буде корисною для загального розвитку та дасть можливість зростати розвиненому й освіченому поколінню.

Цікавим моментом при представленні Австрії та її культурних пам'яток було те, що вона супроводжувалася розповіддю учнів, звучала жива музика: твір Моцарта виконувала на скрипці одна з учасниць. Адже сам композитор був австрійського походження, народився у Відні, центрі європейського музичного мистецтва. (В Австрії є чимало пам'ятників композитору, зокрема на території парламенту Відня). Це було своєрідним творчим представленням, що вирізнило нашу групу з-поміж інших учасників конференції. Таким чином було створено атмосферу того часу, що переносила глядачів до Австрії не тільки візуально, а й духовно.

Друга група учнів представляла Італію. Діти досконало володіли інформацією та вільно розповідали про культурні пам'ятки цієї країни. Їх розповідь супроводжувалась мультимедійною презентацією. Оскільки Італія є дуже цікавою та розвиненою країною, то вибрати основні моменти було досить непросто. Багато культурних пам'яток у цій країні охороняються ЮНЕСКО, можна було б створити проект про кожне місто зокрема. Адже Італія – одна з перших країн, де з'являлися нові художні стилі та напрямки.

По закінченні фестивалю учнів нагороджено подяками та грамотами. Всі учасники проекту залишилися задоволені.

Висновки. Для активації пізнавальної діяльності учнів необхідно використовувати різноманітні методи. Так, вдале застосування проблемно-пошукового та дослідницького методів навчання, зокрема, в позашкільних заходах (як, наприклад, міжнародний фестиваль), дає відповідні результати.

Література

1. Пометун О. І. Сучасний урок / О. І. Пометун, Л. І. Пироженко. – К. : А.С.К., 2004.
2. Вердіна С. В. Секрети педагогічної майстерності / С. В. Вердіна, А. Г. Панченко. – Х. : Основа, 2008.